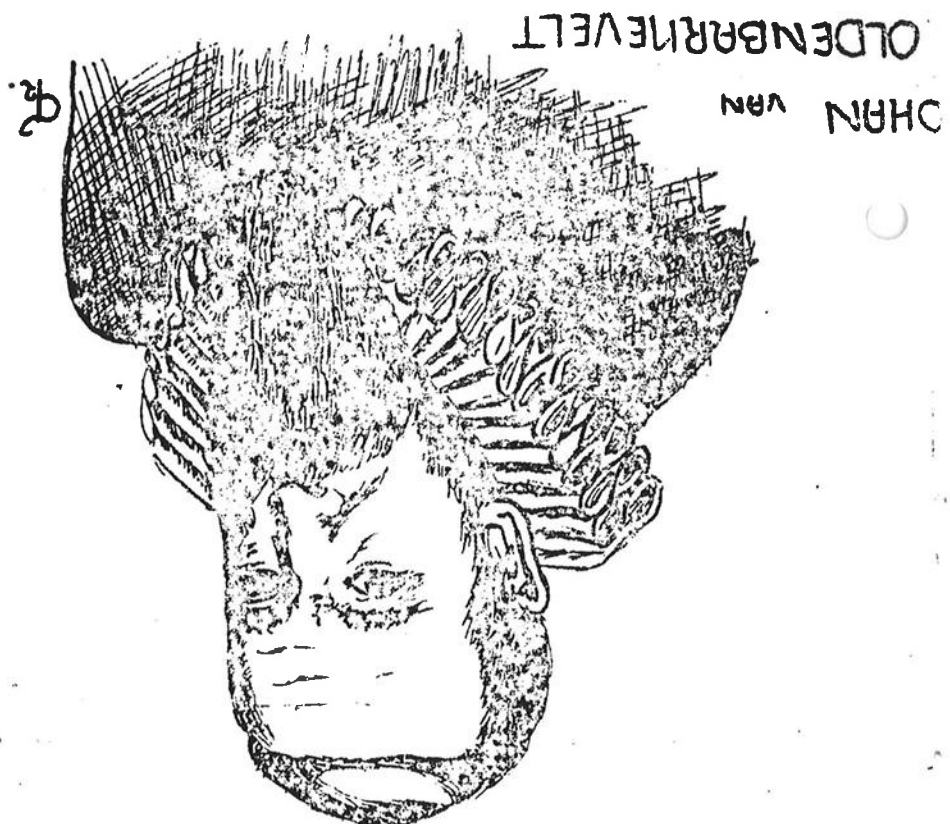

Redakție: Greetje van den Bergh
Ina Hartnack
Ien Spierenburg
Ans van Tilburg
Illustratie : Truus Serdijn
Kopij-adres: Ina Hartnack
Hogerbeetsstraat 1
tel. 15 12 29

apr '80

Van de redactie.

Nog voor de speciale uitgave van de Raadsheer nog even een Raadsheerje ertussen door. Penslotte is er toch weer het een en ander in de buurt gebeurd dat het vermelden waard is.

Wat de vijf-met-tentoonstelling betreft: foto's, krantenknipsels, voorwerpen e.d. (misschien een stukje Zweeds wittebrood op sterk water?) zijn nog steeds van harte welkom bij Patriciaa Vermeer, Johan de Wittstraat 6 en Anneloes Bronsgeest, Johan van Oldenbarneveltstraat 36.

Kopij voor het volgende nummer van de Raadsheer vóór 1 juni inleveren bij: Ina Harinck, Hogerbeetsstraat 1.

--Ten overvloede willen wij u er op wijzen dat de redactie onafhankelijk van het bestuur werkt.

Mededelingen van het bestuur.

Algemene ledenvergadering. Zoals u in de korte verslagen van de bestuursvergaderingen hebt kunnen lezen, wordt de algemene ledenvergadering dit jaar op 20 mei gehouden. Aan de orde zijn in ieder geval: de bestuursverkiezing, het huishoudelijk reglement en het bestemmingsplan.

Voor de bestuursverkiezing (die ieder jaar plaatsvindt) wil ik u aan het volgende uit de statuten herinneren:

1. Kandidaten kunnen op initiatief van de leden worden aangemeld.
2. De aanmeldingen dienen uiterlijk vier dagen voor de vergadering schriftelijk bij de sekretaris ingediend te zijn.
3. De kandidaatstelling moet door minstens vijf buurtleden ondersteund worden.

Dus kandidaten meldt u!

L.A.G. Op 27 maart j.l. heeft bij de Raad van State een hoorzitting plaatsgevonden over het schorsingsverzoek, dat een aantal buurtgenoten en het bestuur hadden ingediend m.b.t. de bouwvergunning die de gemeente had verleend voor de showroom.

De verzoeken zijn afgewezen. Het wachten is nu op de hoorzitting

van de Commissie beroepschrijften, die de bezwaren tegen het verlenen van de bouwvergunning in behandeling heeft.

Proër. Op 18 februari j.l. heeft de Commissie van Beroep-schrijften een hoorzitting gehouden, waar alle argumenten tegen de bouw van de garage nog eens op een rij zijn gezet. Een interessant punt was opeens de mogelijkheid de garage-deuren aan de kant van de van beuningenlaan te bouwen. Alhoewel Proper in de koopkontrakten vastgelegd schijnt te hebben, dat die naar de Rasselstraat zouden wijzen, heeft dit voor de besluitvorming van de commissie in principe geen gewicht in de schaal te leggen. Laten we het hopen.

De commissie moet nog een uitspraak doen. Over deze gang van zaken heeft het bestuur een brief gestuurd aan de bewoners van de 'oneven' kant van de Rasselstraat. Via een antwoordstrook kon men laten weten of er zonnig verdere stappen ondernomen moesten worden. De overgrote meerderheid vond van wel en dat houdt in dat als de commissie ons bezwaar afwijst, het bestuur zal overwegen in beroep te gaan bij de Raad van State.

Vijf mei. Gelukkig zijn er ook nog vrolijkere mededelingen. Zoals u in de verschillende Raadsberichten heeft kunnen lezen wordt het groot feest op 5 mei. Wij vragen u weer eens de vlag uit te hangen op die dag. Nadere mededelingen volgen.

Op 15 juni zal in het theaterje in de Leidse Hout een voorstelling gegeven worden door het straattheater Gajes en de slagwerkgroep Fred Cohen. Ook hierover zullen nadere mededelingen volgen.

Om de betrokkenheid van de buurtgenoten wat te verhogen zal er in een rubriekje voortaan aandacht besteed worden aan de komende en gaande leden van de buurtvereniging.

Chr. Maas Geesteranus.

REAKTIES op bestuursmededelingen kunt u altijd kwijt bij een van de bestuursleden.

Mededelingen van de penningmeester.

Om het eerste buurtfeest mogelijk te maken (sept. '78) hebben twintig mensen ieder 50 gulden betaald. Op de ledenvergadering in mei '79 is besloten deze mensen terug te betalen, zodra daarvoor voldoende geld in kas is. De bovengenoemde twintig buurtgenoten kunnen nu hun bank- of gironummer opgeven bij de penningmeester, zodat het verschuldigde bedrag teruggestort kan worden.

Nog ± 40 buurtgenoten hebben hun contributie nog niet betaald over 1979!

Voor de in 1980 geplande activiteiten is ook geld nodig! Graag dus zo spoedig mogelijk uw betaling. (Bijvoorbeeld de contributie van 1979 en die van 1980 samen op één girokaart.)

P.M.: 1979: Contributie voor het eerste lid van een huishouding f 5,-- en voor elk volgend lid f 1,--.. (ouder dan 16 jaar.)

1980: f 7,50 voor het eerste lid en f 1,-- voor elk volgend lid (ouder dan 16 jaar).

Kort verslag van de vergadering van het bestuur van de vereniging Raadsheerenbuurt, nr. 25 d.d. 20-2-180.

Er wordt besloten zo spoedig mogelijk een brief naar de gemeente uit te laten gaan met het verzoek, om de zebra aan de Rijnsburgerweg weer door te trekken.

De commissie beroep- en bezwaarschriften heeft -voorbijgaande aan de vraag of de bouw aanvraag binnen was voor of na dat het voorbereidingsbesluit in werking was getreden- de bouw aanvraag verleend aan de LAG.

Het blijkt dat, dat garages die worden gebouwd aan de achterkant van de huizen van de Rigelstraat met de deuren naar de Rigelstraat-tuinen zijn gesitueerd. Omdat het is onmogelijk, omdat in het contract van de Fa. Proper aan de toekomstige bewoners vermeld is, dat de deuren van de huizen (van Proper) at zullen staan.

Het bestuur besluit een uitvoerig jubileum-krantje te maken ter gelegenheid van de vijfde met. In het a.s. buurtkrantje zal een beroep worden gedaan op de buurtgenoten, die hier tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben gewoond. Zij kunnen eventueel voor materiaal zorgen voor het jubileumnummer van het krantje of misschien een tentoonstelling. De feestcommissie zal worden aangezocht een programma te maken voor die dag.

Er gaat een brief uit naar de Ra. 's Lag en Spoor voor het bijwonen van een vergadering van het bestuur, omdat zij verhinderd waren te komen op de hoorzitting van de verkeerscommissie.

In overleg met de werkgroep OPA (oud-papier-aktie) is besloten, dat deze groep voortaan zelfstandig zal functioneren om praktische redenen.

Ingekomen stukken:

--Folder van het instituut burgerraadsliden
--brief van de Welzijnsraad met het verzoek om mee te werken aan een inventarisatie van behandelde problemen in de buurt.

--van de gemeente een uitnodiging voor de vergadering van de commissie beroep- en bezwaarschriften d.d. 18-2-'80. Deze stukken liggen voor u ter inzage bij de secretaris Chris Maas Geesteranus, Fagelstraat 50.

Agenda volgende vergadering:

--5-met viering.
--jaarvergadering (donderdag 29 met a.s.)
--huishoudelijk reglement.

Op dinsdag 18 maart bij Ans van Tilburg, Fagelstraat 52. Voor degenen die de volledige notulen willen inzien:

Fagelstraat 50.

Nedelingen.

De vereniging heeft voor 1980 van de gemeente f 1425,-- sub-
sidie ontvangen.

Verkeersproblematiek.

Op 28 februari heeft tussen de LAG, de heer Spoor sr. en een
delegatie van het bestuur een gesprek plaatsgevonden over de
plannen m.b.t. verkeersregulerende maatregelen. Aanleiding
was een brief, die beide firma's aan de gemeente hadden ge-
stuurd, waarin zij klaagden over het feit, dat ze niet voor
de hoorzitting in december j.l. uitgenodigd zouden zijn. Het
bestuur heeft dit rechtgezet en voor het overige een uitwel-
ding gegeven van de voorstellen. Het gesprek verliep in kon-
struktieve sfeer.

Garages op 'Landje van Ballego'.

De sekretaris heeft een brief gestuurd aan de bewoners van de
oneven kant van de Rasselstraat, met de vraag of zij het no-
dig vonden, dat de Vereniging verder in beroep gaat tegen de
garages. Er kwamen zeer veel positieve reacties. Er wordt
kontakt opgenomen met een advocaat die ter zake kundig is.

LAG.

Er heeft op 17 maart weer een vergadering van de Commissie
voor Beroepschritten plaatsgevonden over de bouw van de show-
room. Een uitspraak is nog niet gedaan.

5 mei.

Er is veel geld nodig, niet in de laatste plaats voor het
speciale herdenkingskrantje. Voor de tentoonstelling zien de
organisatoren nog graag materiaal. De Pauluskerk zal worden
gevraagd voor de filmvoorstelling, als het slecht weer is.

Jaarvergadering.

De jaarvergadering zal op 20 mei worden gehouden. Een voorlo-
pige agenda is klaar. Punten daaruit zijn: bestuursverkiezing,

Kort verslag van de bestuursvergadering Vereniging Raadshe-
renbuurt, 25 maart 1980, nr. 25.

Er wordt gesproken met de verkeerscommissie over de verdere uitwerking van het verkeersplan. Binnenkort worden alle buurtgenoten gevraagd schriftelijk hun mening te geven. Dit als vervolg op hetgeen is besproken op de hoorzitting af-
gelopen december.

Het programma van 5 mei a.s. neemt vastere vormen aan, maar zal nog wel enig denkwerk vereisen. De film 'Strijd' (ver-
toningsduur 90 min.) zal in ieder geval vertoond worden. De
oplage van 'Raadsheerenbuurt 1940 - 1980' zal 400 exemplaren
bedragen. Er moet een plaats voor de tentoonstelling 'oor-
logsherinneringen' gevonden worden.

Evenals vorig jaar zal er een brief naar de gemeente gaan
waarin subsidie wordt aangevraagd voor het openluchttheater
in het Leidse Hout.

De volgende vergadering zal zijn op 15 april. De volledige
notulen van de vergadering kunnen na die datum worden in-
gezien op Rangelstraat 50.

Namens de sekretaris van de Vereniging Raadsheerenbuurt,
Chr. Maas geesteraan.

Wat bepaalt de kracht van een buurtvereniging?

De Raadsheerenwijk bezit een buurtvereniging; niet dat hier
door het gros der oudere bewoners om gevraagd is, want gro-
te problemen die om een oplossing vroegen waren er eigenlijk
nooit.

En was er soms een probleem, dan was een telefoontje naar de
gemeentedienst wie dit probleem aanging voldoende om de zaak
op te lossen. De gemeentediensten hebben onze bewoners nooit
in de kou laten staan.

Of dat nou de plantsoendienst, Lichtfabrieken, gemeente-reiniging of politie was, steeds vonden onze bewoners een willing oor.

En dat alles zonder inspraak of akte.

Men kan zeggen: wij leefden lang en gelukkig.

Maar het feit is er, we hebben een buurtvereniging, en gezien het feit dat wij in een democratische staat leven,

moeten wij deze vereniging aanvaarden.

Enige hoofden van gezinnen die hier betrekkelijk kort wonen, meenden de koppen bij elkaar te moeten steken om op die manier te komen tot de zg. inspraak in zaken die hun wijk aangaan.

Die inspraak is in onze Nederlandse gemeenten gemeengoed geworden.

De gemeentediensten zelf worden van die inspraak hoordol.

Want door die inspraak van Jan en Alleman wordt ontzettend

veel tijd verknoeid en duurt het soms heel lang voor er iets van de grond komt.

Maar ja, ik zet al: we leven in een democratische staat, dus moeten wij het bestaan der raadsheerenbuurtvereniging respecteren, en tolereren.

Den feit is het echter, dat het bestuur van deze vereniging een afspiegeling moet zijn van de gevoelens en de inslag van alle bewoners.

Pas dan kan men optimaal en tot tevredenheid van alle bewoners het leefklimaat verbeteren.

Voor zover ik meen, voldoet het huidige bestuur niet aan deze normen.

Het overgrote deel is nl. behoorlijk links georiënteerd; het vertegenwoordigt dus niet de mening van de vele andersdenkenden en meer gematigden.

Echter dit is de schuld van onze medebewoners zelf.

Op een vergadering laten de meesten verstek gaan, zodat beslissingen kunnen en worden genomen over de hoorden van de meeste bewoners heen.

Later tegensputteren heeft dan echt geen zin, want u was niet aanwezig om uw zegje te doen.

Daarom een goede raad aan mijn medewijkbewoners: 'Let op uw saeck'. Bezook zoveel mogelijk de vergaderingen en laat ook uw mening horen. Daar moet het bestuur dan terdege rekening mee houden.

Ook voor u staan de kolommen van de Raadsherenbuurtkrant open, dus kunt ook u uw mening op papier zetten.

Maak van uw democratische rechten gebruik en denk niet: 'Après nous le déluge'.

Met groeten,

D. Spoor.

Joh. de Wittstraat 16

Leiden.

Werkgroep Groenvoorziening.

Beste buur,

Weet u nog de ruilbeurs van planten en zaden van vorig jaar november? Vanwege het succes hebben we besloten om weer zo'n evenement te organiseren. Datum: 3 mei, tijd: 15.00 uur, plaats: het rozenpleintje in de Johan de Wittstraat.

Wilt u hetgeen u meebrengt voorzien van naam, groeihogte, kleur etc.?

Omdat we vorige keer gemerkt hebben dat de mensen alleen durfden te komen als ze zelf ook iets inbrachten, het volgende: Iedereen die interesse heeft in planten is welkom.

Ook om te halen! Vorige keer is er erg veel overgebleven en dat is toch zonde.

Mocht u een grote plant, struik of boom hebben, dan willen wij u helpen die uit te stekken en te vervoeren naar het marktterrein. Tijdens de ruilbeurs en daarna zullen wij een prikbord (niet te verwarren met het publieke-prikbord) plaatsen, waarop u uw vraag en aanbod kwijt kunt. Vergaat u niet dat ook zaden meegebracht kunnen worden?

Tot ziens op 3 mei, om 15.00 uur op het rozenpleintje.

Jacco Vermeulen

Wim Wijnen

Chris Maas Geesteranus

De Fagelstraat ontleent haar naam aan een familie, waarvan verschillende leden een hoge plaats in het Nederlandse staatsbestel bekleedden. Dit voor de Fagels zo illustere feit maakt het echter moeilijk vast te stellen welke Fagel nu precies met een straat in de Raadsheerenbuurt geëerd wordt.

Toen in 1585 Antwerpen in de Zuidelijke Nederlanden door de Spaanse soldaten onder leiding van Parma veroverd werd, moesten de Fagels vluchten. Ze waren calvinisten en konden in het katholiek geworden Antwerpen niet langer blijven wonen. François Fagel trok met zijn gezin naar Amsterdam, een logische keus: hij kwam uit een vooraanstaand koopmansgeslacht. François' zoon, in Amsterdam geboren (1585) en eveneens François genoemd, koos een ambtenarenbestaan en bracht het tot raadsheer in de Hoge Raad van Holland.

In de familie Fagel was het gewoonte, de zonen de namen 'Hen-drik' of 'François' te geven, wat natuurlijk tot verwarring kon leiden. Daarom hebben de Hendriksen en François' steeds een bijnaam: de Oude of de Jonge. De eerste François Fagel die in de Noordelijke Nederlanden geboren is, heette zelfs de 'Oudste' en hij wordt als stamvader van het geslacht beschouwd. De laatste Fagel is ongehuwd gebleven, net als veel van zijn familieleden in het verleden, zodat het voortbestaan van de Fagels vaak aan een zijden draadje heeft gehangen. In 1928 is die draad afgebroken: in mannelijke lijn kwam er toen een eind aan het geslacht Fagel.

De mannelijke Fagels hebben vrijwel zonder uitzondering postities in de ambtenarij bekleed. Pensionaris van een stad of gewest, burgemeester, griffier van de Staten Generaal en ga zo maar door. Ook de vrouwen van het geslacht droegen een steentje bij: zij waren hoffunctionarissen bij de stadhouders en later bij de koningen van Oranje-Nassau. De Fagels waren verwant met de meeste vooraanstaande families in Nederland, als de Boreels en de Bentincks. Natuurlijk voerden zij ook een wapenspreuk: 'in recto decus'. Dit betekent zoveel als: het is een deugd recht door zee te handelen.

In Den Haag aan het Noordeinde bevond zich het familiehuis van het geslacht. Daar waren de grote bibliotheek en de verzamelingen schilderijen, munten en penningen gehuisvest. Van 1799 tot 1802 ging dit alles in Londen onder de vellinghamer en in 1803 verkocht Hendrik Fagel ook het huis. Hij was naar Engeland vertrokken in het gevolg van Willem V, die voor de patriotten daarheen was gevluht. Toen deze in 1813 terugkeerde, vestigde ook de familie Fagel zich weer in Nederland. In de loop van de 19de eeuw kocht men huize Avegoor in Ellicom (Rheden), waar de portrettenverzameling van de Fagels weer een plaats kreeg. Ook het familiearchief is gespaard gebleven en bevindt zich nu in het Algemeen Rijksarchief te Den Haag.

Hoewel de Fagels min of meer belangrijke functies bekleedden, is toch de figuur van Casper (Gaspar) Fagel de meest vooraanstaande. Hij was een zoon van François Fagel de Oudste en Beatrix van Byemont. Toen Casper veertien jaar oud was, werd hij student in de rechten in Utrecht (1648). Na zijn promotie in 1653 vestigde hij zich als advocaat. Johan de Witt, de beroemde raadpenionaris, kwam met hem in contact en vroeg vaak Casper's advies in allerlei staatszaken. Door De Witt's bemiddeling werd Fagel tot penionaris van Haarlem benoemd (1663). Een opmerkelijke verandering in Casper's politieke voorkeur deed zich voor in de twee jaar die volgden op zijn benoeming tot griffier van de Staten Generaal. Toen namelijk Fagel in 1672 tot opvolger van de vermoorde Johan de Witt benoemd werd, ontpopte hij zich als aanhanger van de prinsgezinde partij: hij koos dus de zijde van de stadhouder. Veel historici verwijten hem deze overgang en hekelen ook zijn volledige ondergeschiktheid aan Willem III, die behalve stadhouder ook koning van Engeland werd in 1688. Overigens nam Hendrik Fagel, stiefbroer van Casper, zijn functie als griffier over, en zo werden de twee belangrijkste ambten in de Republiek door Fagels gedragen.

Over Casper's persoonlijkheid weten wij weinig; in het archief Fagel bevinden zich alleen zijn officiële papieren. Hij moet

wel een zeker gevoel voor schoonheid gehad hebben. In zijn
buitenhuis Leeuwenhorst (de voormalige abdij van Noordwijker-
hout) trok hij zich graag terug. Hij had er o.a. een tot in
het buitenland beroemde hortus botanicus laten aanleggen.
De overtocht van Willem III naar Engeland in 1688 kon alleen
na de grondige voorbereiding van Casper Fagel plaatsvinden.
Helaas maakte hij de kroning niet meer mee: hij overleed op
15 december 1688. Willem III sprak na het bericht hiervan:
"Nu heeft de staat zijn getrouwsten dienaar en ik mijn besten
vriend verloren". Casper Fagel ligt begraven in de Grote Kerk
te Den Haag.

Els van Eyck.

Aan de ouders van de kinderen van onze buurt.

Er zijn een paar kinderen --welke weet ik niet-- die het erg
leuk vinden om op het dwarslatje van mijn tuinhek te lopen.
Het lijkt mij ook wel leuk om dat te kunnen, hoor.
Maar die dwarslat is nu in het midden gebroken. Daardoor val-
len de plantjes naar beneden. Ik heb ze weer met moeite in de
dwarslat geduwd en er rode stenen onder geschoven, omdat de
lat gebroken is.
Nu zijn enige keren die stenen weggeduwd, zodat het hek weer
in elkaar viel.
Ach, zoudt u a.u.b. aan uw lieve kleuters (ik vind ze nl. over
het algemeen erg aardig!) willen vragen om van mijn groene
hek af te blijven. Reparatie kost in deze tijd erg veel geld
en wie zal dat betalen, zoete lieve Gerritje.
Dank u wel!!

M. van Lith-van Schreue
Johan de Wittstraat 27

5 MEI 1980.

Al eerder in dit krantje is er melding gemaakt van een speciaal bevestigingsnummer. Daar zit nu goed schot in. Het be-
looft een mooi boekje te worden.

Over de andere plannen voor die feestdag kunnen we nog niet
definitief zijn wat betreft plaats en tijd.

Op die dag zal er op verschillende manieren gewerkt worden
aan een feestelijke stemming. Iedere buurtgenoot kan daar na-
tuurlijk aan bijdragen; u kunt zelf nu al uw vlag ophangen
en de stok verven bijvoorbeeld.

Ergens in de buurt (plaats en tijd volgen nog) zal er een
tentoonstelling ingericht worden. Voor een deel ook voor de
jongeren. Niet zozeer een chronologisch volgen van de oor-
logsjaren, maar meer een bloemlezing van de bij u nog bestaan-
de oorlogsherinneringen. Het slagen van zo'n tentoonstelling
is heel erg afhankelijk van de inbreng van u, raadsheerenburger.
Er zijn al een aantal dingen toegezegd. Hebt u op zolder of
in de kelder nog een attriboot, bv. een knijpkat, bonboekje,
distributiekart, granaatscherf, potkachelkje, een van uitge-
haalde wol gebreide kous, verdroogde bloembol, foto, docu-
ment enzovoort.....? We kunnen het allemaal heel goed ge-
bruiken!

Aan het einde van de middag zal er waarschijnlijk een puzzel-
tocht door de buurt zijn, in het teken van 'oorlog en bevestig-
ding', voor de jeugd vanaf $\pm$ 6 jaar. De nog kleineren kunnen
dan wel mee met de groten. Wilt u helpen met de puzzeltocht
of hebt u nog ideeën graag!!

's Avonds zal 'de film' van Herman Kleibrink worden vertoond.
Net als op 5 mei 1948 op straat (Fagel) met het doek uit een
slaapkamer. Deze film is een nagespeelde oorlogsdocumenten-
taire van het wel en wee in de Raadsheerenbuurt van augustus
1939 tot het bevestigingsfeest in de Fagelstraat. De spelers

waren allemaal buurtbewoners.

Tussen de drie filmspoelen is er uitgebreid ruimte voor een babbel en een glaasje.

Namens de feestcommissie, die ook nog uitbreiding heeft:

Patricia Vermeer, J. de Wittstraat 6-154887
Anneloes Drongeest, Oldenbarneveldstraat

36-153601
Uw puzzeltochtideeën, uw tentoonstellingsobjecten, uw hulp
graag naar bovenstaande adressen.

Op de volgende pagina vindt u een overdruk uit 'Mens en Maatschappij'
van juni 1949 over de film 'STRID' van Herman Kleibrink.

Het is in een tijdschrift als „Mens en Maatschappij“ geen gewoonte films te bespreken. Voor de film „Strijd“, waarvan onlangs te Leiden de eerste vertoning is geweest voor medespelenden, mag men echter een uitsondering maken om redenen, welke hieronder nader zullen worden uiteengezet.

Deze film is geschreven, geregisseerd en gefilmd door H. Kleibink en opgenomen met een smallfilmcamera op 8 mm materiaal, welke slechts beperkte mogelijkheden biedt. De heer Kleibink heeft deze film, waarvan de vertoning ruim 1½ uur duurt, in zijn vrije tijd vervaardigd en uit eigen — uiteraard beperkte — middelen bekostigd. De lange vervaardigingsduur is voornamelijk hieraan toe te schrijven.

Het onderwerp behandelt het leven van twee families in de bezettingstijd, die in de Fagelstraat in Leiden wonen. De opzet was voor de kinderen de tweede wereldoorlog te leggen aan de gebeurtenissen welke hun ouders gedurende de tweede wereldoorlog hebben ervaren. Men kan de inhoud het beste typeren als een verfilming van het gewone verzet — hier uitgedrukt tot de levenswijze gedurende de bezetting — van de gewone man in een gewone straat. Deze film kan dus in tweeërlei opzicht worden beoordeeld, als documentaire en als speelfilm. Beide kanten zullen hier achtereenvolgens worden behandeld.

De Fagelstraat ligt in Leiden bij de Rijnburgerweg, nabij de grens van Oegstgeest en de Leidse Hout. De woningen zijn moderne, maar kleine middenstandswoningen; de bewoners behoren meest tot de kleine „nieuwe middenstand“: onderwijzers, ambtenaren, bedrijfsleiders, vertegenwoordigers. Het zijn deze burgers, wier levenswijze gedurende de oorlogsjaren wordt uitgebeld. De film toont hen in hun gewone huiselijke milieus, met het door hen gebruikte huistaal in hun dagelijkse beslommeringen. Omdat de gewone alledaagse levenswijze niet opvalt, komt men er in het algemeen zelden toe deze vast te leggen. Juist daardoor verkrijgt de film een buitengewone wetenschappelijke waarde. Nauwgezet worden de gebeurtenissen weergegeven: het begraven van koperen voorwerpen, het inleveren van de radios en het verstoppertje van achtergehouden exemplaren, de vordering van rijwiel en textiel, de hongertochten, het roelen van bommen, het wonderkachtige, de tulpenbollen en de suikerbieten: zij alle passeren de rij. Een betrouwbaar beeld hoe de gewone burger in het westen des lands in bezettingstijd moest leven, dat strookt met de werkelijkheid, wordt eigenlijk pas hier voor het eerst geboden. Ter voorlichting van het buitenland is deze film daarom onmisbaar. Instellingen als Regeringsvoorlichtingsdienst, Algemeen Nederlands Verbond, Nederland in den Vreemde, de Sociografische faculteiten, de Sociologische Vereniging, het Bureau voor Oorlogsdocumentatie dienen daarom van deze film kennis te nemen en zich zo mogelijk Behalve als documentatie is de waarde als speelfilm bovendien niet te onderschatten. De film komt daarom ook in aanmerking voor vertoning voor personeelsverenigingen, arbeidsontwikkelingscursussen, volkshogescholen. Wat hier met een eenvoudige middelen en uitsluitend met amateurs is bereikt, besef men eerst, indien men een vergelijking maakt met de producten van de Nederlandse filmindustrie. Deze film is allerminst een dode opsomming van feiten en wetenswaardigheden geworden. De toeschouwer verkeert steeds in spanning, welke nieuwe belevenissen de burger boven het hoofd hangen. De climax wordt na de hongertochten en de bevrijding — met ruitentekes opnamen van de intocht der gemotoriseerde Canadese troepen — volgehouden tot het indrukwekkende slot: de vreugdezee roept bij de vrouwelijke hoofdrolspeelster als schrijvende tegenstelling het beeld op van haar gefusilleerde verloofde. Het einde

X Lit: Mens en Maatschappij, juni 1949

toont haar aan het graf in de Bloemendaalse duinen. Het sobere spel valt hier te roemen, waardoor deze film nergens kitsch wordt.

Evenmin komen er nu bij uitstek „mooie vrouwen“ in voor, wel hard zwegende huismoebers, geen zijden kousen, wel klompen en verstelde kleren. Ook psychologisch is deze film verantwoord: hier geen helden, die zonder een spier op hun gelaat te vertrekken de dood trotsen. Deze film wil immers alleen het gewone verzet van de gewone man geven. Het beeld geeft daarom doodgevone burgers, die met angst in het hart en met knikkende knieën zich weigeren te onderwerpen. Maar juist daardoor wordt ons het ware begrip van moed geopenbaard: zij, die hun vrees weten te overwinnen en zich blijven verzetten, omdat zij anders zichzelf zouden schamen. Steeds wordt het betrekkelijke van de zaak belicht: een der hoofdpersonen weet aan een razzia te ontkomen, maar enige van de straatbewoners worden meegenomen. Enkel blijven naar de radio luisteren, maar anderen leveren reeds bij de eerste sommatie hun toestel in. Terecht, want ieder volk omvat moedigen, vele weifelaars, maar ook lafhartigen. De film is dientengevolge door en door menselijk geworden en spreekt tot het gemeed: zo was het in werkelijkheid.

Dit resultaat is bereikt, als gezegd door amateurs en men moet de regisseur daarom te meer loven. Het spel van velen is bewonderenswaardig, zo met name van een der vrouwelijke hoofdrolspeelsters, in werkelijkheid moeder van negen kinderen. De gebeurtenissen stromen, zoals reeds gemeld, met de historische werkelijkheid. Slechts op een enkel punt is hiervan afgeweken. Geen der bewoners van de Fagelstraat is n.l. gefusilleerd, al kwamen wel enkelen hiervoor in aanmerking. Deze episode in de film is echter geïnspireerd op de fusillering van de groep Gerrit van der Veen. Zo was Johan Limpers een vriend van de regisseur en vond Paul Guermontprez met zijn vrouw in een der huizen, waar opnamen plaats vonden, zijn laatste toevlucht voor zijn arrestatie. De film eindigt kenschetsend met een opname van het graf van Limpers aan de Zeeweg in Bloemendaal.

Na het voorgaande kan men kort zijn. Een dergelijk werk is niet tot stand te brengen zonder een uitzonderlijke combinatie van doorzettingsvermogen, technische bekwaamheid, artistiek gevoel en activiteit bij de schepers. Dit is de film van Kleibrink geworden. Zoals gezegd valt een vergelijking van deze smalfilm zonder prententie met andere Nederlandse films zonder aarzeling ten gunste van „Strijd“ uit. Symptomatisch is het verschil in resultaat bij vergelijking met de film „Niet tevergeefs“, dus tussen de door deze amateur moeizaam en langzaam gewrochte smalfilm en de commercieel opgezette bioscoopfilm. Bij de eerste sober spel en werkelijkheid, bij de laatste kitsch in een boederij met een gloednieuw zgn. antiek landhuisinterieur. Het verschil in kosten is omgekeerd evenredig met dit resultaat: de kosten van de eerste film zullen nog niet één procent hebben bedragen van die der laatste. Het mensiemateriaal voor goede speelfilms lijkt dus — naar aanleiding van deze film — wel in Nederland aanwezig te zijn. Ik geef ook de voorkeur aan deze pittige film met zijn sober spel boven de Amerikaanse weergave van de Engelse verzetsgest als het wat zoetelijke „Mrs. Miniver“ met zijn angstloze helden en ruime buitenverblijven. „Strijd“ benadert meer de werkelijkheid, geeft gewone burgers zonder opsmaak. De film van Kleibrink is geworden tot de film van het Nederlandse volk in de bezettingstijd.

J. WINSEMIUS.